LITERATURA

Un estudi lingüístic extraordinari de Carles Castellà

Emigdi Subirats
escriptor

Al juliol del 2002 va veure la llum una històrica proposta filològica sobre la variant del català parlada a les comarques centrals dels Països Catalans. Òbviament, m'estic referint a Aïnes i Cruïlla, obra conjunta del mestre jesusenc Josep Panisello i del lingüista tortosí Joan S. Beltran. El multitudinari acte de presentació va tenir lloc al saló d'actes del Patronat Sagrada Família de Tortosa. Entre els nombrosos assistents, hi havia tot un seguit de joves lingüistes ebrencs que consideraven d'un gran nivell l'aposta filològica que oferia l'esmentat estudi. Era un moment d'il·lusió, d'ànim enlairat davant de la possibilitat d'aproximar la normativa estàndard de la llengua catalana als diferents parlars territorials. Es tractava d'una aposta filològica important, valenta, molt seriosa i d'un alt nivell acadèmic. El més important era que obria molts camps d'estudi.

El passat divendres 16 de març, es va tornar a celebrar en el mateix indret, tot i que totalment renovat, un acte de notable interès lingüístic, que ens va portar precisament a fer la remembrança nostàlgica de l'anterior. Ara ha estat el jove lingüista tortosí Carles Castellà qui ens ha obsequiat amb un estudi lingüístic de gran interès: *El tortosí del Baix Ebre i l'estàndard* (Descripció lingüística, anàlisi i propostes).

L'autor és professor del Departament de Llengua i Literatura Catalanes de l'institut Dertosa (com em complau usar el nou nom del centre educatiu!). Tanmateix, és diplomat en Ciències Religioses per la Universidad Pontificia Comillas, de Madrid, i compta amb el Diploma d'Estudis Avançats dins el programa de doctorat en Variació i Canvi Lingüístic de la URV. Ha publicat diversos articles sobre variació lingüística i models de llengua, especialment relacionats amb el subdialecte tortosí. El 2013 va ser el guanyador de la IV Beca Joan Veny que va atorgar l'IRMU (Institut Ramon Muntaner) a treballs sobre variació lingüística d'arreu del domini lingüístic, amb l'estudi que acaba de ser publicat.

El professor rossellà Miquel Àngel Pradilla (membre numerari de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, professor del Departament de Llengua Catalana de la URV, i director científic d'Onada Edicions, de Benicarló), ha estat una de les persones que ha rebut el llibre amb més entusiasme. En la presentació, va voler remarcar molt especialment la qualitat de l'estudi, així com la seua magnífica aportació quant a la pronunciació i ús d'una gran quantitat de paraules en més d'una vintena de poblacions de la comarca del Baix Ebre.

Sens dubte, la investigació de camp realitzada per Carles Castellà ens pot ajudar a aclarir molts dubtes quant a l'ús escrit de moltes paraules altament usades arreu de la riba baixa de l'Ebre. El lingüista d'una manera amena ens va fer cinc cèntims del procés d'acumulació de dades que havia realitzat durant els seus llargs mesos d'estudi. Va llançar una consigna a seguir: si dieu aquesta paraula determinada, i és normativament correcta, feu-ne igualment un ús escrit. A la vegada, va deixar clar que oblidem aquell comentari tan típic: "natros ho diem així". Qui és "natros"? Perquè probablement en poblacions veïnes com Benifallet, el Perelló o l'Ametlla la poden pronunciar d'una altra manera, prova evident d'una llengua viva i en evolució.

Mn. Joaquim Garcia Girona (Benassal 1867-Baeza 1928) va ser un gran poeta de la tardana Renaixença vora l'Ebre. Al seu poema *Als fills del Maestrat*, publicat a *La veu de Tortosa* al desembre de 1901, va incloure uns versos concloents: "*Prou menyspreu, ja no més guerra/ fills del noble Maestrat,/ al llenguatge de la terra,/que en cada vall, cada serra/ un tresor mos té amagat*". El tresor de què parlava l'abrandat mossèn maestratenc fa referència directa a aquelles paraules que enriqueixen el llenguatge i que són pròpies de pobles determinats. Darrerament, he tingut contacte amb diverses novel·les de l'escriptor ulldeconenc Manel Ollé, tot un diccionari vivent, i de la novel·lista xertolina Francesca Aliern. Tots dos, des de l'àmbit narratiu, també han fet una feina clau en la dignificació del nostre parlar i en la preservació del nostre parlar. El treball de Carles Castellà els serà d'un gran ajut a tots dos, de ben segur. El poeta de Benassal gaudiria com un xiquet dels "tresors" que treu a la llum l'amic Carles. I és que, fent ús aquest cop d'uns històrics versos del gran Salvador Espriu: *Salvàrem els mots de la nostra llengua/ el meu poble i jo*.

Font: biblioteca.tortosa.cat